

Grunddokument: NordVisa — Nordiskt Samarbete

1 BAKGRUND

1.1 Nordisk Visetradisjon

Den nordiska vistraditionen är gemensam för våra länder. Det är en unik styrka, och detta folkkulturella faktum genomsyrar naturligtvis även det organiserade samarbetet.

1.2 NordVisas historia

NordVisa bildades i Harstad sommaren 1983. Föreningen föddes ur det intensiva nordiska vislivet som det manifesterades på träffarna i Tuddal och på de allt fler festivalerna runt om i Norden. Det kontaktnät som växte fram var för bra för att inte fungera året om.

Som form valdes den idéella föreningen. Varje land representeras av en styrelseledamot och en suppleant vilka väljs på årsmötet. NordVisa har dessutom ett sekretariat som ska stå till medlemmarnas och omvärldens tjänst. Allt arbete sker idéellt.

Under de första åren gjordes en del viktiga erfarenheter och fattades en del viktiga beslut.

- Visskolan startades
- Styrelsen slutade att finansiera sina resor genom konserter på mötesorten. Det tog för lång tid från arbetet. Nu betalades de till största delen ur egen ficka i stället.
- Tidskriften "ViseVersa" gavs ut med hjälp av pengar från Ministerrådet. Till pengarna tog slut.
- Arbetet med visboken inleddes

NordVisa har hämmats starkt av att vara beroende av idéellt arbete. Många projekt har initierats men inte avslutats. I byrålådorna finns bland annat en festivalhandbok och en kulturkonferens kring visan för media och andra nyckelpersoner.

Under åren har den mesta servicen till medlemmarna bestått av 2–4 informationsutskick per år.

1.3 Visrörelsens organisation i de nordiska länderna

1.3.1 Finland

Ingen nationell huvudorganisation. Vislivet organiseras i stort sett uteslutande av Visans Vänner.

1.3.2 Island

Ingen nationell huvudorganisation. VV Reykjavik enda förening.

1.3.3 Norge

Ett stort antal visklubbar och några VV-föreningar. Organiserats nationellt av Norsk ViseForbund (NVF)

1.3.4 Danmark

Huvudsakligen VV-föreningar som organiseras nationellt av Visens Venner Danmark. Enstaka klubbar.

1.3.5 Sverige

Huvudsakligen VV-föreningar. Också klubbar och två ungdomsföreningar, Unga Trubadurer (UT) och TRUT (västsverige) Ingen nationell organisation. Stor spridning på verksamheten mellan olika VV-föreningar. Här finns VV-Stockholm – Moderföreningen.

1.4 Samlingsprosessen i norsk visebevegelse frem til 1994

På årsmøtet i Norsk Vise- og Lyrikkforbund (NVLF) 5. mars 1994 ble denne organisasjonen slått sammen med Øst-Norsk Viseforum (ØNV) til en fornyet organisasjon med navnet Norsk Viseforbund (NVF). Med dette ble en langvarig splittelse i det organiserte norske visemiljøet avsluttet i det ØNV etter å ha meldt seg ut av NVLF 10 år tidligere igjen gikk inn i en hovedorganisasjon for visesang i Norge. Tiden for splittelsen har falt sammen med en vanskelig tid for visebevegelsen i Norge. Dels skyldes dette at den mye omtalte "visebølgen" på 70-tallet etterhvert ebbet ut, men det er også klart at splittelse og interne konflikter utover 80-tallet har svekket norsk visebevegelse. Etter sammenslutningen er NVF enerådende som fellesorganisasjon for visemiljøer i Norge. Medlemstallet øker raskt og passerte ett tusen ved årsskiftet *94/95*.

Visens Venner (egentlig Visens Venner Oslo, 50 år i 1994, 50-100 medlemmer) har foreløpig ikke ønsket å slutte seg til NVF, men det er utviklet en god samarbeidsrelasjon og NVF og Visens Venner har gjennomført samarbeidsprosjekter. Flere av Visens Venners medlemmer er aktive i NVF som enkeltmedlemmer eller gjennom andre viseklubber enn Visens Venner. Norsk Viseforbund har to Visens Venner-foreninger som medlemmer, nemlig Visens Venner Vinstra og Visens Venner Hølen. Visens Venner har foreløpig ikke motsatt seg at andre foreninger bruker Visens Venner-navnet eller at disse foreningene organiserer seg i Norsk Viseforbund.

Erfaringene fra samlingsprosessen i norsk visebevegelse er et viktig grunnlag for den nordiske samlingsprosessen og skal derfor kort oppsummeres:

- Samlingsprosessen lyktes til tross for betydelig mistro og til dels gammelt fiendskap fordi det tross alt var tilstrekkelig vilje til å lykkes.
- Samlingsprosessen tok betydelig tid, omtrent to år fra de første kontaktene til de endelige årsmøtevedtakene. Dette var nødvendig for å skape trygghet og for å få et tilstrekkelig gjennomarbeidet grunnlag i form av samlingsdokumentet "Organisering av Vise-Norge".
- Utarbeidelsen av samlingsdokumentet ble gjort av en gruppe med tre medlemmer fra hver organisasjon. Dermed sikret man seg at alle synspunkter og krav var representert i gruppen. Det kom ingen innvendinger da samlingsdokumentet ble sendt på høring til medlemmene i de to organisasjonene.
- Det gikk med mye tid til å behandle gammel bitterhet og synspunkter på hva som hadde vært galt. Dette ble likevel gjort gjennom å finne ut hvordan man nå kunne sikre at det nå ble annerledes. Man kom ikke frem til en felles forståelse av fortiden. Dette var ikke noe mål og antakelig heller ikke mulig.

- Samlingsprosessen er sommeren 1995, mer enn ett år etter den formelle samlingen, ikke avsluttet. Dette har heller ikke vært målet. Det arbeides fortsatt med praktisk arbeidsdeling og brobygging mellom ulike kulturer. Dette krever bevissthet og oppmerksomhet hos styre og daglig ledelse. Samlingsprosessen går imidlertid godt og samlingsgrunnlaget, formelt og menneskelig, er sterkt nok til at vi forventer å kunne takle betydelige konflikter dersom slike skulle oppstå. Samlingsprosessen vil neppe reverseres nå, særlig etter at de positive resultatene begynner å vise seg.

1.5 NordVisa i dag

Styrka: NordVisa står idag sterkt på 12 års erfaring. Foreningen besitter i sin medlemskår en nära nog total kompetens inom allt som har med nordisk visa att göra, vare sig det gäller histora, framföranden, komposition, arrangemang och *visglädje*. Det är därför naturligt att ett antal föreningar och organisationer vänt sig till NordVisa när man vill vidga sitt eget nordiska engagemang.

Svagheter: NordVisa har haft bittra erfarenheter av svaga perioder genom åren, och detta kan upprepas så länge föreningen inte får en rejäl budget. Pengar som ska användas till ett fast sekretariat, regelbundna styrelsemöten och en omfattande utåtriktad verksamhet. Utan denna resurs är NordVisa svagt. Kanske för svagt.

Möjligheter: Flera fält ligger öppna för en möjlig insats för visan. Dels naturligtvis som stöd för det nordiska föreningslivet kring visan och för visans tillgänglighet och status i alla hörn av Norden. Men också att föra visans talan i nordiska och internationella projekt där visan just nu är mycket svagt, om alls, närvarande. NordVisa har alltid strävat efter att bli just en Nordisk Partner, och nu är vi där.

Hot: Det finns naturligtvis hot mot allt slags arbete. Det största hotet för NordVisa är brist på pengar, en brist som innebär att människor slits och förbrukas utan att ens kunna göra sitt bästa. Ett annat möjligt hot är om det uppkommer en splittring mellan dem som har ett vidare intresse av visan och dem som har ett smalare engagemang.

2 VISION

2.1 Ett hus med rum för alla.

Visan i Norden är en så brett förankrad folkkultur att det vore ytterst förmätet att försöka dela upp den i "finare" och "mindre fin" visa. Ser man tillbaka har vi alla våra rötter på olika ställen för varje generation och land. En del är födda in i folkvisetraditionen, en del mötte visan på revy eller teater, en del på 60-talets toplistor, en del i litterära salonger, en del i sitt politiska engagemang, en del i punken – denna textintensiva protest, en del i allsången, och så vidare. Med en sådan bakgrund är det självklart att vi alla kan berika den levande vistraditionen. Och alla kan vi bli berikade av den.

NordVisa ska arbeta för den levande folkliga kulturformen visa, såväl med dess djupaste rötter som dess modernaste uttolkningar. Visan är ett hus med rum för alla. Tänk bara om de som ville portförbjuda Evert Taube hade lyckats. Eller Cornelis Vreeswijk. Eller Povl Dissing. Eller...

2.2 Ett samlat Vis-Norden och en starkt gemenskap.

Visfolket har något som många andra försöker skaffa sig. Ett levande nordiskt umgänge, ett flödande utbyte över gränserna. Vi är också ofta sterkt engagerade på hemmaplan i våra föreningar. Många föreningar/klubbar har redan en "vänföreningskontakt". Man träffas och byter erfarenheter och visor. De

föreningar/klubbar som idag är mest livskraftiga med både yngre och äldre medlemmar är oftast också de som är öppna och kontaktsökande. NordVisa ska arbeta för att stärka och hjälpa det nordiska föreningslivet kring visan. Detta ska ske genom att finnas till hands för dem som söker assistans, genom ett brett utbud av information och förmåner via de samlingsorganisationer som finns och genom ett aktivt stöd till dessa organisationer i deras nationella arbete.

2.3 En stärkt position för visan i Norden.

Inga stora pengar tjänas längre på visartister. Inte av skivbolag. Inte av lösnummersäljande media. Visan surfar inte längre på toppen av en visvåg. Men visan surfar på Internet.

NordVisa ska arbeta för att sprida kunskap och kännedom om visan. Ungdomen ska få del av sin tradition. Media ska informeras om också denna del av kulturen. Samverkan ska sökas med andra kulturorganisationer till ömsesidig båtnad. Bibliotek ska informeras om visböcker. Studieförbund ska få material till musik- och textkurser. Och så vidare.

Visan kan aldrig dö. Men den behöver faktiskt lite stöd i en värld där trender och mode hjälps fram till så stark genomslagskraft.

3 EN NY SAMLINGSORGANISATION ("NYA" NORDVISA)

3.1 Ett verktyg för ländernas vismiljöer

NordVisa har fått frågan från ett tio-tal föreningar och ett par organisationer om föreningen kan bli ett verktyg i deras nordiska arbete. Tillsammans med Visens Venner Danmark (VVDK) och Norsk Viseforbund (NVF) har en arbetsgrupp tillsatts och arbetat under hela 1995 för att finna så bra former för detta som möjligt. Det är denna arbetsgrupp som står bakom detta material.

3.2 Ett nätverk som omfattar hela den nordiska visrörelsen

Genom att aktivt samla hela visrörelsen kan saker åstadkommas som annars inte vore möjliga. NordVisa kan inspirera (och förhoppningsvis delvis finansiera) kurser, seminarier och visverkstäder, bland annat med hjälp av erfarenheter från visskolan. Att samlas och utbyta erfarenheter kring sviktande/ökande medlemstal, publikarrangemang och annat föreningsarbete blir lättare i ett stort nätverk, och med någon som assisterar.

3.3 NordVisas roll: Nordisk partner, serviceorgan, nätverkscentral

Viskulturen kan nu få en stark partner och röst i Norden om alla sluter upp. (Partnerskap för vis) Visrörelsen kan i retur få hjälp och stöd, tillgång till en informationskanal och kunskapscentral samt en möjlighet att förverkliga drömmar och idéer om visskolor, visböcker och annat som ingen av oss förmår ensamma.

4 HANDLINGSPLAN

4.1 Krav, planering och styrning

NordVisa har sedan starten haft ambitiösa mål, men också haft problem med att uppnå dessa. En viktigt orsak är brist på pengar, och detta problem *måste* lösas.

Som metod för att uppnå sina mål rekommenderar arbetsgruppen att föreningen använder ett plan- och uppföljningssystem som bygger på:

- Definerade mål
- Prioriteringar
- Strategier
- Resultatkrav/målstyrning

Hur detta kan se ut i praktiken framgår av förslaget till handlingsplan. (Bilaga 3)

5 EKONOMI/FINANSIERING

5.1 Projekt

En stark och varaktig finansiering är helt nödvändig för att ta det ”nya” NordVisa i drift. Under de första 12 åren har verksamheten drivits med enbart idéellt arbete, medlemsavgifter och enstaka projektbidrag. Detta har, trots att t.ex. visskolan och visboken tillkommit under denna tid, inte räckt till för att ge en kontinuerlig och god verksamhet och medlemservice.

5.2 Daglig drift

Den dagliga driften bör huvudsakligen finansieras av stabila långsiktiga intäkter. Om verksamheten blir avhängig varierande projektintäkter kommer detta att göra organisationen mer sårbar. Detta var vad som hände under arbetet med visboken.

5.3 Nationellt ansvar

För att kunna stödja medlemmarna på nationell eller lokal nivå måste NordVisa vara en tillförlitlig och effektiv partner. Endast på detta sätt kan vi bidra till att vismiljön utvecklas där den hör hemma, på den breda, folkliga nivån.

5.4 Nordiskt och internationellt ansvar

För att bedriva en stödjande verksamhet för visan som kulturform i Norden krävs ett kontinuerligt, utåtriktat arbete. Likaså för att NordVisa ska kunna ta den roll som visans representant på det nordiska och internationella planet som ett vidgat samarbete med Nordiska ministerrådet och dess representanter innebär.

5.5 Finansiering

Följande intäktskällor är aktuella:

- Medlemsavgift – det är viktigt att ha många medlemmar
- Projektstöd – för enskilda projekt från Ministerrådet, NOMUS och andra
- Driftsstöd – ett basstöd kommer att behövas, åtminstone i början
- Försäljningsintäkter – kurser, litteratur, information mm

NordVisa bör efter hand bygga upp ett eget kapital på runt SEK 250.000,-. Detta är en stor och viktig uppgift redan från starten. Beloppet kan verka skrämmande stort att samla in, men är vad som behövs för att kunna hantera kortare svårigheter eller en avveckling av föreningen. Per land handlar det om två eller tre sponsorer som satsar 10 – 25 tusen kronor var. Som motprestation kan NordVisa erbjuda t.ex. firmaanpassat allsångshäfte, förutom exponering av varumärket.

6 MEDLEMSSERVICE

NordVisa bör definiera den mininivå av förmåner som ska erbjudas till medlemmarna. Arbetsgruppen rekommenderar t.ex. följande:

- Festivallista
- Utgivningslista per land över CD/MC/Böcker om eller med visor
- En uppdaterad lista över olika vismiljöer i Norden
- Förteckning över olika stödformer samt goda råd kring hur man ansöker
- Att samla in och sprida nordisk information
- Medlem har rätt att informera om sig/sin verksamhet i medlemsblad
- Genom sekretariatet assistera medlemmarna i nordiska frågor
- Rabatt på avgift till nordiska samlingar/kurser/seminarier

7 ORGANISATION

7.1 Grundläggande förändringar

- Från en liten grupp entusiaster till full bredd
- Från amatörmässig till professionell organisation
- Frivillig insats är fortfarande fundamentet
- Flexibilitet, organisationsstruktur som kan ändras i takt med nya krav

7.2 Medlemmar

Aktuella medlemsgrupper är:

- Nationella huvudorganisationer
- Föreningar/klubbar/grupper
- Institutioner
- Enskilda personer

Medlemssystemet ska ge dem som önskar det mesta möjliga kontakt med den nordiska miljön. Samtidigt bör NordVisa genom sin struktur och sitt utbud gynna och stärka den nationella verksamheten. En negativ konkurrens mellan NordVisa och nationella miljöer, till exempel om medlemmar, skall undvikas.

Sett ur de nationella miljöernas synpunkt är NordVisa ett centrum som gör det möjligt att förbättra det generella utbudet till sina egna medlemmar och att lämna specialerbjudanden till dem som är särskilt nordiskt intresserade. Det ska undvikas att de resurspersoner som engagerar sig i NordVisa blir stående utanför de nationella miljöerna. Samtidigt ska det undvikas att nationella organisationer hindrar kontakt mellan sina medlemmar och NordVisa/nordiske miljöer.

Arbetsgruppen rekommenderar följande modell:

Medlemmar i nationella organisationer är kollektivt medlemmar i NordVisa genom ett avtal som reglerar organisationens förmåner. För detta betalar den nationella organisationen en avgift. Föreningar/klubbar/grupper och enskilda som är sådana kollektivt anmälda medlemmar, kan dessutom teckna direkt medlemskap i NordVisa, vilket ger dem tillgång till den fulla medlems servicen.

7.3 Sekretariat

NordVisa ska ha ett professionellt sekretariat med en anställd ledare. Tjänsten bör vara en heltidstjänst så fort ekonomin tillåter.

7.4 Styrande dokument

- Stadgar (bilaga 1)

- Kulturpolitiskt målsättning (bilaga 2)
- Handlingsplan (bilaga 3)
- Budget (bilaga 4)

8 ÅRSMÖTE

8.1 Representation

Vi väljer mellan två grundmodeller:

- Alla medlemmar har rösträtt på årsmötet.
- Ett bestämt antal delegater från varje land har rösträtt på årsmötet.
- Den andra modellen föreslås, men med tillägget att alla medlemmar kan närvara och ha yttranderätt.
- Antalet delegater bör vara stort nog för att årsmötet ska bli representativt och kan fungera som en effektiv möteplats mellan visrörelserna i de nordiska länderna. Det bör också vara så stort att deltagarna tillsammans har tillräcklig erfarenhetsbakgrund och kompetens för att fatta goda och riktiga beslut.
- Årsmötet ska dessutom vara så litet att det kan organiseras utan för stora svårigheter eller kostnader.
- Arbetsgruppen föreslår 10 delegater från vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige samt ytterligare 10 från Island, Färöarna, Grönland och övriga nordiska områden.
- På årsmötet kan delegat representeras genom att befullmäktiga annan delegat. Varje delegat kan dock endast medföra en fullmakt.

8.2 Nationell mandatfördelning

Som utgångspunkt antas att de kända, organiserade visorganisationerna motsvarar 50% av den totala vismiljön som är möjlig att nå inom fem år. I flera av länderna svarar Visans Vänner för de flesta föreningarna/klubbarna. Endast Norge har en riksorganisation med uppdrag att organisera alla typer av föreningar/klubbar. Mot denna bakgrund föreslår arbetsgruppen följande mandatfördelning mellan olika "valkretsar":

- 4 mandat disponeras av Visans Vänner i alla länder utom Norge. Där disponeras 4 mandat av NVF.
- 4 mandat disponeras av övriga medlemmar.
- 2 mandat disponeras av institutioner.
- NVF organiserar delegatvalet i Norge.
- VVDK organiserar delegatvalet för de 4 platser som tillkommer Visans Vänner i Danmark.
- Övriga val organiseras av NordVisa. NordVisa ska tidigt söka dialog med Visans Vänner i de länder som inte har en huvudorganisation för att överlämna ansvaret för val av de 4 VV-delegaterna.

8.3 Praktiskt arrangemang

Tidsbelastningen på engagerade personer i visrörelsen kommer att vara stor och det är därför viktigt att årsmötet hålls i anslutning till andra arrangemang som t.ex. visträff, seminarium, kurs eller liknande så att nyttovärdet för den enskilde blir stort nog att försvara resan både när det gäller respengar och egen tid. Detta möjliggör också för medlem som inte är delegat att medverka på rimliga villkor.

En annan förutsättning för uppslutning är att mötet är välorganiserat och att frågorna och besluten uppfattas som betydelsefulla. NordVisa ska arbeta för att resestöd kan utbetalas.

9 STYRELSE

Styrelsen bör bestå av representanter från alla stora nordiska länder och avspegla styrkeförhållandet på årsmötet.

Arbetsgruppen föreslår att:

- Styrelsen väljs som kollektiv av årsmötet
- Styrelsen består av två medlemmar samt en suppleant från vart och ett av de områden som har rätt att sända delegater
- Därutöver väljs en person som styrelsens ordförande så att denna består av elva personer
- Under de första fem åren har NVF och VVDK rätt att utpeka en styrelsemedlem av de två för respektive land, under förutsättning att organisationernas årsmöten röstar ja till fortsatt deltagande i omorganisationen. Avsikten är att behålla kontinuitet i uppbyggnadsarbetet under de inledande åren.

10 ATT LEVA TILLSAMMANS I VIS-NORDEN

Vismiljön innehåller starka inre konflikter, precis som de flesta andra miljöer. Om en samlingsprocess på nordiskt plan ska lyckas måste man erkänna och vara medveten om dessa. Konflikter ska hanteras aktivt och öppet när de uppkommer, men skall helst förebyggas. Det sätt organisationen byggs upp på, och organisationskulturen, ska underlätta att konflikter synliggörs, uttrycks och hanteras genom demokratiska processer.

En del av de vanligaste konfliktene er:

- Amatör/professionell
- Folklighet/elit
- Nationella och regionala skillnader
- Centrum/periferi
- Föreningar/Klubbar/enskilda medlemmar
- Frihet och kreativitet/ordning och struktur
- Definition av visan

11 BEHANDLING OCH UPPFÖLJNING

Arbetsgruppens förslag är nu färdigt och ska föreläggas visnorden för genomgång, synpunkter och förslag till förändringar. Tidsschemat för det vidare arbetet ser ut som följer:

- Framlägges för årsmöten i VVDK, NVF och NordVisa hösten -95
- Remissrunda i nationella miljöer -95/-96
- Bearbetning av arbetsgrupp -96
- Beslut på årsmöten i VVDK, NVF och NordVisa -96
- Årsmötet 1997 blir sålunda det första enligt det nya systemet.

12 FRAMTIDEN

Detta dokument skall utvärderas och omarbetas så att ett nytt styrdokument kan tas i bruk efter fem år. Arbetet skal utföras av en arbetsgrupp som tillsätts efter fyra år. Arbetsgruppens sammansättning skall vara:

- Två medlemmar från varje land där den ene ska väljas från den då största samlingsorganisationen/föreningsstrukturen i landet och den andre från kretsen utanför denna.
- NordVisas ordförande.
- Ledaren för NordVisas sekretariat.
- Arbetsgruppen ska då ta speciell hänsyn till mandatfördelningen och söka fördela mandaten mellan olika då existerande intressenter i förhållande till medlemsantal i de olika grupperingarna.